

Мар'яна Драчук,

викладач,
Львівський національний медичний
університет ім. Д. Галицького
(м. Львів)

Maryana Drachuk,

Lecturer,
Danylo Halytskyi National Medical University,
(Lviv)

УДК 373:371.84

ВЗАЄМОДІЯ ТРАДИЦІЙНИХ ТА ІННОВАЦІЙНИХ ПІДХОДІВ У ПІДГОТОВЦІ ФАРМАЦЕВТІВ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА УМОВ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ

INTERACTION BETWEEN THE TRADITIONAL AND INNOVATIVE APPROACHES IN TRAINING PHARMACISTS FOR THEIR PROFESSIONAL WORK IN THE CARPATHIAN REGION

У статті обгрунтовано доцільність взаємодії традиційних та інноваційних підходів до підготовки фармацевтів в умовах Карпатського регіону. Висвітлено основні напрями екологізації професійної діяльності фармацевтів в контексті використання сучасних інформаційних технологій.

Ключові слова: фармацевт, інформаційні технології, екологізація, Карпатський регіон, рослинні ресурси

In the article the expediency of interaction between the traditional and innovative approaches in training pharmacists for their professional work in the Carpathian region is grounded. The main directions of ecologization of pharmacists' professional work are stated in the context of modern information technologies.

Key words: pharmacist, information technology, ecologization, Carpathian region, plant resources.

В статье обоснована целесообразность взаимодействия традиционных и инновационных подходов к подготовке фармацевтов в условиях Карпатского региона. Освещены основные направления экологизации профессиональной деятельности фармацевтов в контексте использования современных информационных технологий.

Ключевые слова: фармацевт, информационные технологии, экологизация, Карпатский регион, растительные ресурсы.

Постановка проблеми. Інформатизація суспільства, широке впровадження комп'ютерної техніки і новітніх технологій ставлять нові вимоги до підготовки фахівців. Впровадження сучасних автоматизованих систем діагностики захворювань та реабілітаційних фармакологічних технологій вимагає оптимального поєднання класичних форм підготовки фахівців з новими підходами. З розвитком науки і техніки деякі спеціальності зникають, інші з'являються і відповідно до того повинна коректуватись підготовка фахівців. Становлення провізора, як відзначалось на міжнародній нараді ВООЗ в 2002 році (о. Мальта), має враховувати прогнози необхідних послуг провізорів на термін 2000–2025 р. В червні 2002 року на о. Мальта відбулась нарада ВООЗ з проблем фармацевтичної освіти. Для забезпечення достатнього рівня підготовки фармацевтичних кадрів ВООЗ розроблені рекомендації із визначенням знань і вмінь фахівців, переліком дисциплін, які слід включити в навчальні плани [2].

У зв'язку з екологічною ситуацією, що склалася, нині відчутна нестача в сировинній базі багатьох лікарських рослин через зменшення ділянок природних фітоценозів, забруднення навколишнього середовища тощо. Наприклад, природні ресурси арніки виснажені настільки, що ці види занесені до Червоної Книги України, хоча ще 20 років тому в українських Карпатах були виявлені значні її запаси на відрогах масивів Чорних гір, Свидовця та Горган.

Підготовка фахівців у галузі фармакології нині вимагає не лише впровадження нових підходів, пов'язаних насамперед з розвитком медицини та комп'ютерної техніки, але й вдумливого аналізу та використання народних традицій щодо використання рослинних ресурсів, зокрема у Карпатському регіоні.

Аналіз актуальних досліджень. Значна частина досліджень у фармакології вимагає новітніх технологій при аналізі клінічних випробувань нових лікарських засобів. Особлива увага повинна бути звернена на використання сучасних інформаційних систем, що дозволяють здійснювати постійний контакт між фармацевтичними фірмами і лікувальними установами. Впровадження сучасних автоматизованих систем діагностики захворювань, використання досягнень молекулярної біології, комплексних лікувальних і реабілітаційних фармакологічних технологій передбачає поєднання класичних форм викладання з новими підходами до навчання лікарів і провізорів. [1, с. 55].

Фармацевтична практика зорієнтована на наступні види професійної діяльності: контроль за прийомом і раціональним застосуванням лікарських препаратів хворими; інформування лікарів і хворих про нові лікарські засоби; використання сучасних інформаційних систем, які дають можливість здійснювати постійний контакт між виробниками фармацевтичної продукції і лікувальними установами; інструментальне, апаратне, програмне і фармацевтичне забезпечення прогресивних медичних технологій як єдиний процес, який об'єднує інтелектуальний потенціал фахівців різних галузей науки і техніки і характеризується формулюванням інтегрованої за структурою галузі знань – медико-технічної науки; використання нової класифікації лікарських засобів, визначення ймовірності успіху або невдачі нового препарату за певними математичними моделями; дослідження терапевтичних можливостей продуктів, які мають однакові фармакологічні властивості, напрями розробки ліків; синтез нових ліків із різною фармакологічною активністю; розробка систем кодування, які описують види впливу певного лікарського препарату та їх механізми, що дає змогу ефективно підібрати ліки за подібними характеристиками. Не менш вагомими є етичні аспекти, зв'язані з лікарськими засобами – від дослідження, виготовлення до підтримки відділів маркетингу, виробників фармацевтичних продукцій. Названі види діяльності слід реалізувати в педагогічному процесі фармацевтичних закладів освіти.

Проблема підготовки кадрів, здатних знаходити нові напрями використання інформаційних та комп'ютерних технологій з урахуванням народних традицій лікування для вирішення професійних завдань, вимагає подальших системних педагогічних досліджень.

Мета статті – обґрунтування доцільності взаємодії традиційних та інноваційних підходів у підготовці фармацевтів до професійної діяльності в умовах Карпатського регіону

Виклад основного матеріалу. У професійній діяльності провізорів інформаційні технології використовуються на таких етапах: створення лікарського засобу; фармакологічний скринінг; маркетингові дослідження фармацевтичного ринку; облік лікарських засобів та інформаційно-довідкові служби фармацевтичних фірм, аптек. Функції провізорів постійно зазнають змін, що необхідно враховувати у визначенні вмінь та навичок фахівців на перспективу.

Інтегративні зв'язки клінічних і фармацевтичних дисциплін з використанням інформаційних технологій стимулюють послідовний розвиток та узагальнення знань студентів на різних етапах навчання, забезпечують синтез знань та навичок, активізують розумову діяльність, забезпечують ефективне засвоєння знань та вмінь щодо використання інформаційних технологій у фаховій діяльності. Основне завдання фармацевта спрямоване на покращання медичного обслуговування хворого, створення умов для безпечного і раціонального застосування лікарських препаратів.

Рослинними ресурсами прийнято називати будь-які об'єкти рослинного походження, які можна реалізувати при існуючих технологіях. Ресурсознавчі дослідження здійснюються в усьому світі й застосовуються для обліку всіх видів природних ресурсів, але цей термін найчастіше вживають стосовно рослинних ресурсів. Фармакологія знаходиться на стику багатьох наук – хімії, біофізики, фармації, медицини, біології – і є їх складовою частиною. Вивчаючи механізм дії лікарських речовин, вона формує для хіміків і технологів теорію направлено пошуку нових ліків, створює теоретичний фундамент для раціонального застосування медикаментозних засобів у клініці. Крім фармакодинаміки і фармакокінетики, фармацевтам необхідні також знання і про токсичні властивості ліків, вивченням яких займається лікарська токсикологія. Адже всі ліки, або переважна більшість, за певних умов проявляють на організм не тільки позитивну дію, але можуть викликати негативні побічні ефекти, навіть серйозні ускладнення. Це різко обмежує ефективність лікування хворих, може бути причиною тяжких пошкоджень організму, навіть смерті.

Фармацевт має справу з великою кількістю лікарських препаратів, тому він повинен знати дію ліків на організм людини і класифікацію лікарських засобів, яка ґрунтується на їх фармакологічних властивостях і практичному застосуванні. Крім того, фармацевт повинен вміти коректувати рецепти, виписані лікарями, знати правила прийому і відпуску ліків.

Стосовно рослинних препаратів, то у Карпатському регіоні існує багата спадщина традиційного використання лікарських рослин. Дуже часто для лікування шкірних висипок, ран використовували сік свіжих рослин або їх листя чи квіти. На Бойківщині до гнійних ран прикладали листя бобу, сиру цибулю. Свіже листя деяких рослин та сирі овочі вважались також добрим болезаспокійливим засобом. Так, скрізь в Карпатах при болю голови на чоло клали сиру, нарізану кружальцями, картоплю, листя хрону, буряка, м'яти тощо. Свіжим або кислим коров'ячим молоком промивали очі, коли боліли, гаряче молоко з маслом або смальцем рекомендували пити при застудних захворюваннях. Молочний відвар шавлії або деревію вживали при болю зубів, гнійні рани лікували, прикладаючи старий, варений у молоці білий гриб. Масло, особливо овече, вживали внутрішньо разом з гарячим молоком або горілкою при хворобах застудного характеру, застосовували для натирань, а також рекомендували класти на тім'я від болю голови при застуді.

Водночас сучасні умови вимагають активного використання нових технологій у професійній діяльності фармацевта. Інформатика в охороні здоров'я або медична інформатика – це новий напрям, який вимагає підготовки кадрів. Для цього необхідно розробити програми підготовки фахівців і впроваджувати інформаційні технології в медичну науку і охорону здоров'я. Існуючі програми з медичної інформатики характеризуються міждисциплінарним, багатоаспектним підходом; в основу більшості програм покладено одну із галузей медицини, а комп'ютерним наукам відводиться другорядна роль. В медичних закладах освіти введено курс

«Основи інформаційних технологій». Розглядається модель «дані-інформація-знання», з якої випливають проблеми і задачі інформаційних технологій.

У клінічній практиці використовується великий асортимент лікарських препаратів, які поряд з терапевтичною, чинять і побічну дію на організм. Це призводить до виникнення алергічних реакцій і так званої лікарської хвороби. Особливо гостро стоять питання сумісності лікарських речовин, взаємодії їх у фармацевтичній фазі (при безпосередньому приготуванні), а також в процесі розподілу і всмоктування (у фармакокінетичній фазі). Цими питаннями можуть успішно займатися фахівці – провізори. Основне завдання провізора спрямоване на покращення медичного обслуговування хворого, створення умов для безпечного і раціонального застосування лікарських препаратів. Фахівець – клінічний провізор чи провізор повинен використовувати сучасні інформаційні технології, які дають можливість здійснювати постійний контакт між виробниками фармацевтичної продукції і лікувальними установами. Лише ті виробники, які використовують нові технології в процесі аналізу клінічних впроваджень нових лікарських засобів можуть досягти максимального успіху.

Висновки. Таким чином, у професійній діяльності фармацевтів «Інформаційні технології» використовуються на таких етапах: створення лікарського засобу; фармакологічний скринінг; маркетингові дослідження фармацевтичного ринку; використання «Інформаційних технологій» в роботі фармацевтичних фірм, аптек. Однак, максимальної ефективності можна досягти, лише органічно поєднуючи сучасні досягнення інформатики та віковий досвід традицій. Карпатський регіон, який надзвичайно багатий лікарськими рослинами, доцільно постійно вивчати та інтегрувати з сучасними знаннями та можливостями. Ці аспекти повинні бути враховані в процесі підготовки фахівців і відображені в кваліфікаційній характеристиці.

1. Лагуткина Т.П. Изучение информационных потребностей врачей / Т. П. Лагуткина, Л. А. Лобутева, Е. О. Осколкова // Фармация. – 1994. – № 1. – С. 54-56.
2. Спеціальний проект по фармації в СНД Європейського регіонального бюро /Матеріали 7-го засідання ВОЗ і сітки лікарських регуляційних органів країн СНД. Мальта, 17-18 червня 2002 р. (Опубліковано з дозволу І.Скутенкової в.о. керівника).
3. Kenichi T. Система информации о лекарствах с использованием Интернета, рекомендованная министерством здравоохранения и социального обеспечения Японии / Toriumi Kenichi, Nishi Tetsuya, Fujii Rikiya, Kiuchi Masaru, Yamada Hiroshi. – Joho kanri, J. Inf. Process. and Manag. – 2000. – N 12. – С. 1022-1030.

